

Els canonges de Tortosa

El passat 31 de maig van prendre possessió els quatre nous canonges de la catedral de Tortosa, que venen a cobrir les vacants per les darreres baixes. El capítol catedralici assoleix de nou la xifra de 14 membres fixada pel darrer reglament aprovat el desembre de 2010. Com a degà i president continua Víctor Cardona, que ho és des de fa dos anys quan va succeir a Josep Lluís Arín.

Josep Bayerri Raga
periodista

El capítol canonical és la institució més antiga de la ciutat; fou creat el 1153 pel primer bisbe de Tortosa després de la conquesta de Berenguer IV i la reconstrucció de la diòcesi tortosina, amb el mateix àmbit del govern sarraí (la taifa tortosina), corresponent al límit de l'antiga tribu ibèrica dels ilercavons. Era un extens i ric territori de deu mil quilòmetres quadrats que aplegava des del coll de Balaguer al llinar de Sagunt, de nord a sud per la costa. Per l'interior, abastava les planes de Castelló, el Maestrat, el Port de Morella, les terres catalanes de l'Ebre i part de les actuals comarques del Priorat i el Mataranya; límits que s'han mantingut fermes fins fa tan sols seixanta anys.

Gaufred o Jofre, abat del convent agustinà d'Avinyó, en ser nomenat bisbe de Tortosa, va portar amb ell

un grup de quatre frares que es constituïren en el primer capítol de canonges de la seu com a canonges regulars, que eren els que vivien en comunitat sota una disciplina monàstica. D'aquí que, durant el procés de construcció de la seu de Tortosa, les diferents estances entorn del claustre es disposessen com si fora un monestir: la sala capitular, el dormitori, el refectori i, a la seua vora, el forn, que durant molts anys va subsistir i encara avui es coneix com *el forn de la canonja*. El 1599, la canonja tortosina es va secularitzar i els canonges van passar a residir en habitatges particulars o en rectories parroquials, com tots els capellans.

A finals del XIX, els canonges gaudien de gran influència en la vida de la ciutat, com ho demostra que l'ulldiconenc Ramon O'Callaghan fora nomenat cronista oficial de la ciutat i el canareu Josep Matamoros, escriptor i director de diversos periòdics. Durant la revolució de l'estiu de 1936, gairebé la meitat del capítol de canonges foren assassinats: Anto-

nio Martínez, que era el degà i vicari general; Bernardo Frasnó, Joaquín Rocamora, Jorge Abad, Joaquín Rodríguez, Ramon Ejarque i Cristóbal Falomir.

En acabar la guerra, l'església tortosina va estar regida amb gran autoritarisme pel bisbe Manuel Moll Salord. El bisbat de Tortosa vivia els darrers anys de la seua històrica grandesa: el 1955 va arribar a la xifra màxima de 265 capellans; entre 1957 i 1960 va perdre la meitat sud de la província de Castelló, al voltant de la capital, per a incorporar-se al bisbat de Segorb; l'arxiprestat de Calaceit passà a Saragossa i la parròquia de Maials s'integrà a Lleida. La construcció o reconstrucció de temples parroquials, la fundació dels col·legis diocesans de la Immaculada i Sant Lluís i, sobretot, la imponent obra del Seminari Diocesà (1945-55) foren els signes més evidents de la gestió de Moll i la seua potencialitat social i econòmica. La cúria, amb una dotzena de canonges majoritàriament d'origen valencià, destacava pel seu

Les activitats litúrgiques de l'església de Tortosa han tingut històricament una gran repercussió a la ciutat que encara es manté viva.

conservadorisme reaccionari i adhesió cega al règim franquista. Un dels més influents políticament era l'arxipreste de Tortosa, Felipe Pitarque Serrano, originari de Calaceit, i, pel seu nivell cultural, Aurelio Querol, rector del Seminari durant vint anys. També hi figurava Manuel Garcia Sancho, que fou director de l'Institut, i el músic vinarossenc Vicent Garcia Julbe. Altres canonges foren Vicente Fabregat, Samuel Esteve, Erminio Capisir, Jesús Carda, Ramon Boix, Salvador Gil i, especialment, Ovidio Tobias Esteller, que va arribar a ser qui nava el bisbat a finals dels anys sei-

xanta. El contrapunt, pel seu caràcter obert, dialogant i les seues conviccions catalanistes, fou el gandesà Joan Baptista Manyà Alcoverro, l'intel·lectual més destacat d'aquell temps que fou marginat pel bisbe de la vida eclesial i de la docència al Seminari per les seues posicions polítiques i nacionalistes. Amb l'arribada del bisbe Ricard Carles, el 1969, va haver-hi una renovació de la cúria, i va assolir un important paper com a canonge i canceller el periodista Josep Maria Ribes, que fou també president del Grup de Premsa i Ràdio de Tortosa. ■